

Nieuwe wet bescherming erfgenamen tegen schulden

Het wegnemen van een familiefotoboek wordt straks niet langer gezien als een daad van zuivere aanvaarding van de nalatenschap. Hetzelfde geldt voor het meegeven van inboedel die geen waarde heeft aan een kringloopwinkel. De Eerste Kamer ging in juni akkoord met het wetsvoorstel 'bescherming erfgenamen tegen schulden'. Op 1 september treedt de wet al in werking. Rosalien Heemskerk, kandidaat-notaris bij Verhees notarissen, zet een aantal aandachtspunten op een rij.

TEKST Jessica Hendriks | BEELD Truus van Gog

Wat is er voor beperking bij gedragingen van zuivere aanvaarding?

'De nieuwe wet heeft als doel erfgenamen een betere bescherming te bieden tegen schulden van de erflater. Dit heeft geresulteerd in een beperking in de gedragingen van zuivere aanvaarding en een *escape*-mogelijkheid bij een zogenoemde onverwachte schuld. Per 1 september leiden slechts handelingen die nadelig zijn voor schuldeisers tot zuivere aanvaarding. Het meenemen van spullen met emotionele waarde, zoals een fotoboek, zorgt er dus niet voor dat de erfgenaam zuiver aanvaardt. Bij spullen die wel een economische waarde kunnen hebben – hoe gering ook – is voorzichtigheid geboden. Denk hierbij aan sieraden en inboedel. Als de inboedel geen waarde heeft, kan deze ook zonder problemen aan bijvoorbeeld de kringloopwinkel worden meegegeven. Maar let op: een lelijke vaas kan zomaar veel waard zijn! Voorlichting van de

notaris aan de erfgenaam hoe te handelen, is hierin dus erg belangrijk. Het beschrijven en beschikbaar houden van deze goederen kan van belang zijn voor het behouden van de keuze voor beneficiaire aanvaarding, en ook voor zijn bewijspositie. Ook de rol die iemand vervult, is belangrijk. Licht daarom de erfgenaam, executeur en/of gevolmachtigde voor over de verschillende bevoegdheden. Zo kan worden voorkomen dat bepaald gedrag toch wordt gezien als een mogelijke daad van zuivere aanvaarding. Een executeur is bijvoorbeeld bevoegd om ter voldoening van schulden van de nalatenschap te beschikken over goederen, maar een erfgenaam zou door een dergelijke beschikkingshandeling zijn keuzerecht kunnen verspelen. Als dat dezelfde persoon is, begeef je je op glad ijs.'

Wat is een onverwachte schuld?

'Als erfgenamen na zuivere aanvaarding van de nalatenschap een onverwachte schuld tegenkomen, kunnen zij binnen drie maanden naar

de kantonrechter gaan met het verzoek de nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden of ontheffing te verlenen om deze schuld uit privévermogen te voldoen. Een onverwachte schuld is een schuld die een erfgenaam niet kende of behoorde te kennen op het moment van zuivere aanvaarding. Het is geen onverwachte schuld als de schuld bekend was, maar de hoogte ervan niet. Van de erfgenaam wordt verwacht dat hij onderzoek doet en de administratie raadpleegt. Hij moet ook navraag doen bij de schuldeiser over de omvang van de schuld. Alleen als de schuldeiser verkeerde informatie verstrekt, kan er sprake zijn van een onverwachte schuld. Het gebeurt dus niet snel dat een schuld als onverwacht wordt gekwalificeerd. Verschuldigde kindsdelen, legitimaire vorderingen en een AWBZ-schuld zijn in beginsel geen onverwachte schulden. Schadevergoedingen die voortvloeien uit aansprakelijkheden, zoals voor dieren, ondergeschikten en gebrekkige zaken, wel. Maar wat als de overledene een beroep had waarbij je een

Een lelijke vaas kan zomaar veel waard zijn

schadeclaim had kunnen verwachten, kan deze dan als onverwacht worden beschouwd? Dat is nog de vraag. Verder moet een onverwachte schuld de omvang van de oorspronkelijk erfenis negatief maken. Als van een onverwachte schuld blijkt en een erfgenaam heeft zijn erfdeel al gebruikt, moet hij deze schuld alsnog afbetalen. Met zijn privévermogen.'

Waar moeten professionals op letten?

'Van de executeur als professional wordt straks meer verwacht. Hij of zij moet kunnen vaststellen dat er geen onverwachte schulden komen. De notaris moet de executeur bij zijn aanvaarding hierop nadrukkelijk wijzen. Dit in verband met aansprakelijkheid. Hier moet dus ook al over worden nagedacht bij het opstellen van een testament. Let op bij tweetrapsmakingen, vruchtgebruiktestamenten, al dan niet oprentende kindsdelen en herroepelijke schenkingen. Hierdoor kan de ogenschijnlijk positieve nalatenschap van erflater bij nader inzien toch lager uitvallen, doordat erflater vermogen had verkregen onder ontbindende voorwaarde, slechts in vruchtgebruik, deze is uitgehold door kindsdelen of een ontvangen schenking wordt herroepen.'

'Het gebeurt dus niet snel dat een schuld als onverwacht wordt gekwalificeerd'

Is de driemaandentermijn haalbaar?

'Er zijn professionals die de driemaandentermijn om alsnog beneficiair te aanvaarden, te kort vinden. Ik vind van niet. Zodra een erfgenaam met een onverwachte schuld wordt geconfronteerd, is het zowel in het belang van de erfgenaam zelf als van de schuldeiser dat actie wordt ondernomen. Het gaat hierbij om uitzonderingsgevallen.'

Wat betekent de wetswijziging voor de rol van de notaris?

'De titel "wet bescherming erfgenamen tegen schulden" is misleidend. Erfgenamen zouden zich ten onrechte beschermd kunnen wanen. Een schone taak voor de notaris om voorlichting te geven via verschillende kanalen. Een erfgenaam die zuiver heeft aanvaard en wordt geconfronteerd met een schuld die niet als onverwacht wordt gekwalificeerd, is nog altijd met zijn gehele privévermogen aansprakelijk. Goede voorlichting over de mogelijkheden: verwerpen, beneficiair of zuiver – al dan niet door gedraging – aanvaarden blijft nodig. Ik vind dat de erfgenaam moet worden geadviseerd beneficiair te aanvaarden. Omvang, samenstelling van de nalatenschap en mogelijk het beroep van de erflater – in verband met mogelijke claims – spelen hierbij een grote rol. Ook is het van belang om de partijen die meestal direct met erfgenamen in contact komen nog eens duidelijk te informeren. Denk hierbij aan uitvaartondernemers, banken en maatschappelijk werkers.'

Heeft de nieuwe wet nog gevolgen voor het afgeven van de verklaring van erfrecht?

'Hier verandert niets aan. Als in de verklaring van erfrecht wordt vastgesteld of iemand

verwerpt, beneficiair of zuiver aanvaardt en een erfgenaam zegt later dat dit de bedoeling niet was, dan kan de erfgenaam bij ontdekking van een onverwachte schuld zich tot de kantonrechter wenden. Ik laat erfgenamen altijd een verklaring tekenen waarin ze de keuze maken. Dan heb je een bewust contactmoment waarin ze zich kunnen uitspreken. Later afgeven zou niet praktisch zijn, omdat erfgenamen deze vaak nodig hebben voor bijvoorbeeld de bank. Als een erfgenaam zich bewust nog niet wil uitspreken, is recht van beraad nog mogelijk.'

Zijn er nog onduidelijkheden?

'De wet moet een verduidelijking zijn, maar een nieuwe wet roept altijd vragen op. Er is nu duidelijk beschreven dat bepaalde acties geen gedragingen meer zijn die tot zuivere aanvaarding leiden. Voorheen begaf je je dan in een grijs gebied, nu is het meer zwart-wit. Maar er zijn nog wel wat onduidelijkheden voor de praktijk. Zoals welke datum hanteert de kantonrechter voor de waardering van het erfdeel? De overlijdensdatum of de datum van indiening van het verzoek of ontdekking van de onverwachte schuld? In hoeverre verhoudt de zin dat "ten spoedigste" mededeling aan de kantonrechter moet worden voldaan (artikel 4:199 lid 2 Burgerlijk Wetboek (BW)) zich tot de eerder gemelde drie maanden? Kan een enig erfgenaam die zuiver heeft aanvaard – geen verdeling/vereffening – alleen een beroep doen op artikel 4:194a lid 1 BW? Daar komen we hopelijk gaandeweg achter. Er is geen overgangsregeling. Per 1 september heeft de wet onmiddellijke werking. Schulden die voor de inwerkingtreding zijn ontdekt, vallen overigens buiten de werking van de wet.' ■